

Učna snov: Simfonija

Delo učenca:

- preberi si podatke o gl. obliki →SIMFONIJI (DZ, str. 34, zgornji okvir).

Simfonija je praviloma glasbena oblika za orkester in ima štiri stavke. Sledijo si v naslednjem zaporedju:

1. stavek (hiter) v sonatni obliki;
2. stavek (počasen) v pesemski obliki ali témi z variacijami;
3. stavek ima plesni (menuet) ali šaljivi (scherzo) značaj;
4. stavek (hiter, živahen) v obliki rondoja ali v sonatni obliki.

- poslušaj začetke simfonij, ki so zapisane pri 1. nalogi (če imaš čas malo pobrskej po spletu saj boš izvedel še marsikaj zanimivega o tej gl. obliki, da dobiš malo predstave kam kaj umestimo). Rešitev v oblache ne potrebuješ zapisati, ampak ob poslušanju spremljaj svoja občutja (ugotovi ali si že kje slišal ta glasbena dela ali njihove odlomke, itd.)

<https://www.youtube.com/watch?v=OpD9ofCm6Ak>

<https://www.youtube.com/watch?v=jv2WJMVPQi8>

<https://www.youtube.com/watch?v=9RT2nHD6CQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=p8bZ7vm46M>

Spodaj v zvezku si preberi še anekdoto o Haydn-u in njegovi »Simfoniji slovesa«.

- Skladatelj J. Haydn velja tudi za »očeta simfonije«. V del. zvezku na str. 35 si preberi nekaj malega o skladatelju J. Haydnu, nato pa prisluhni odlomkom njegove »Simfonije št. 94 v G-duru« in na črto zapiši tempo pri posameznih stavkih, pri 2. stavku pa še obliko:

(1. stavek) <https://www.youtube.com/watch?v=TFcONi1ynIM>

(2. stavek) <https://www.youtube.com/watch?v=ILjwkamp3II>

(3. stavek) <https://www.youtube.com/watch?v=JESXMWrwzVQ>

(4. stavek) <https://www.youtube.com/watch?v=yb9DM9Tf5fo>

REŠITEV:

1. stavek : Adagio cantabile – Vivace assai
2. stavek : Andante
3. stavek: Allegro molto
4. stavek: Allegro di molto

Oblika 2. stavka je tema z variacijami.

Preberi še informacije ALI VEŠ. Ali je tudi tebe presenetil glasen akord? Haydn je imel svojevrsten smisel za humor.

Simfonija se zato imenuje tudi »Z udarcem na pavke« ali »Presenečenje«.

- ob ponovnem poslušanju 2. stavka te simfonije (DZ, str. 36, 3. naloga) v kvadratke vpiši zaporedje variacij (številke), na črto pa pa kaj je skladatelj pri vsaki variaciji spremenil (ali je to morda tonaliteta, ritem, instrument, itd.). Lahko najprej poslušaj in izpolniš zaporedje, potem pa ponovno in se posvetiš analizi kaj je skladatelj spremenil.

REŠITEV:

- zaporedje (2,4,5 (coda), 1 in 3)
- spremembe (1. variacija – tema je nespremenjena, dodana je spremljevalna melodija 1. violine, 2. variacija – sprememba iz dura v mol, 3. variacija – igra oboa in spremenjen ritem, 4. variacija – nespremenjena tema z dodatkom trobil in pihal oz. bogat zvok celega orkestra, 4. variaciji pa sledi coda)
- če si bil pozoren si pri temi (začetek stavka) ugotovil kateri instrumenti izvajajo zapisan ritem: viole, violončela in kontrabasi (zapiši v zvezek tam kjer je zapisan odlomek teme)

Haydnov celotni kompozicijski opus obsega 104 simfonije (med njimi 12 Londonskih in 6 Pariških simfonij in to število ga postavlja za rekorderja med simfoničnimi skladatelji.

Nekatere njegove druge znane simfonije:

- Simfonija št.94 (Simfonija presenečenja)
  - Simfonija št.45 (Simfonija slovesa)
  - Simfonija št.101 (»Ura«)
  - Simfonija št.101 (»Ura«)
  - Simfonija št.104 (»London«)
- v del. zvezku na str. 37:
    - preberi nekaj o Mozartovi »Simfoniji št. 40 v g – molu«
    - poslušaj 1. stavek in ga analiziraj https://www.youtube.com/watch?v=jzUJWDU_1Rg

Sedaj pa poslušaj še kako zveni ko se skupaj srečajo različni glasbeni žanri → gre za isto skladbo v še dveh različicah oz. priredbah (na youtube-u jih imaš malo morjep alahko še malo pobrskaj:

<https://www.youtube.com/watch?v=Cm6Mr7NAfwU>

<https://www.youtube.com/watch?v=vUruSyNkrkQ>

Preberi še nekaj zanimivosti kako so označena glasbena dela nekaterih skladateljev →ALI VEŠ

- Skladatelj Ludwig van Beethoven je eden izmed najpomembnejših predstavnikov klasicizma. Preberi kratko besedilo, ki govori o njegovi »Sedmi simfoniji« ter pozorno poslušaj 2. stavek (Allegretto) te popularne simfonije, ki se velikokrat izvaja tudi kot samostojna skladba: <https://www.youtube.com/watch?v=KbNGkINz8Yk>

Po njegovi »Sedmi simfoniji« pa je nastal tudi napev (Libera – Sacris solemnis):

<https://www.youtube.com/watch?v=e-k9EGPXJQw>

Beethoven je občudoval je **Napoleona** in mu najprej posvetil **Tretjo simfonijo** (1802-1804) ter jo imenoval *Sinfonia Grande titolata Bonaparte*, kasneje pa ta naslov prečrtal in jo imenoval **Sinfonia Eroica**:

https://www.youtube.com/watch?v=InxT4S6wQf4&list=RDInxT4S6wQf4&start_radio=1

Leta 1806 je napisal četrto in leta 1808 peto simfonijo.

Peta simfonija, eno naslavnejših glasbenih del vseh časov, je poznana predvsem po kratkem motivu, ki je sestavljen le iz dveh različnih tonov, katerega pa je skladatelj razložil s stavkom:

»**Tako usoda trka na vrata**« (Beethovnovno življenje je bilo namreč polno zapletov, trpel je zaradi pešanja sluha in končno, gluhoti, nekateri zgodovinarji pa menijo, da tudi za

[bipolarno motnjo](#)):

<https://www.youtube.com/watch?v=olMPeiqoiic>

Ko je odkril vrednote narave, je napisal **Šesto simfonijo** in jo imenoval **Pastoralna- pastirska** (1807-1808). Ta simfonija je zopet nekaj posebnega, saj se ob koncu 4. stavka ob oznaki

»**attacca**« brez prekinitve nadaljuje v peti stavek (značilno za simfonijo je, da ima 4. stavke!):

<https://www.youtube.com/watch?v=aW-7CqxhAQ>

Otresel se je subjektivnosti, sebičnosti in hlapčevstva ter začel občudovati veselje do življenja, kar je izrazil tako v *Sedmi* kot v *Osmi simfoniji* (1812). V letih 1822-1823 je nastala njegova največja mojstrovina, **Deveta simfonija**, imenovana tudi »Koralna«:

- poslušaj odlomek začetka devete simfonije:

<https://www.youtube.com/watch?v=t4N5-OALObk>

- poslušaj še 4. stavek (Finale):

<https://www.youtube.com/watch?v=lqcukhZhpTk>

Ta Simfonija je kot roman ali scenarij dogodkov, od turškega marša do ode radosti in sklepa. V skladatelju naj bi ta glasba zorela od otroštva. Zagotovo si bil presenečen, ko si v 4. stavku zaslišal vokal (**zbor**) v tej sicer instrumentalni glasbeni obliki. Gre za inovacijo in drzno potezo skladatelja Beethovna, ki je pozneje navdihnila tudi druge skladatelje (Mendelssohn, Mahler). 4. stavek je tako znan kot »**Oda radosti**«, ki je kot že veste tudi »**Evropska himna**«.

- izvajaj:

- ritmične vaje št.16,17,18 - (DZ, str. 60) in bodi pozoren na taktovski način - alla breve (vse notne vrednosti izvajaš enkrat hitreje)
- melodične vaje št.14, 15 (DZ, str. 64); vsako vajo naprej izvajaj parlato in nato zapoj, pri petju si seveda pomagaš s svojim instrumentom in posnetkom →slušne primere najdeš v posebnem zavihku za 6. razred (→glej navodila zgoraj)